Latgalīšu volūda digitālo resursu un mūsdienu valodu izglītības kontekstā

prof. Sanita Martena

Latgolys Kongresa dīna

27.04.2021.

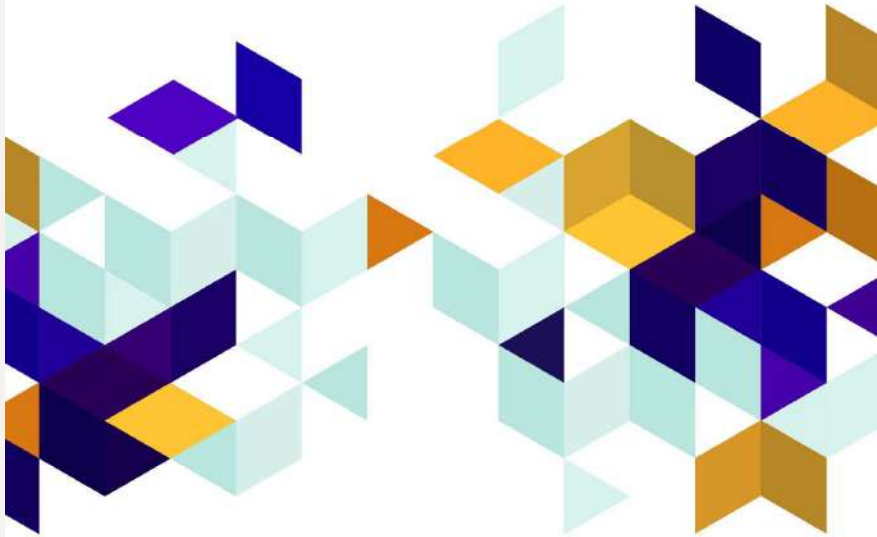

RTA
RĒZEKNES TEHNOLOĢIJU AKADĒMIJA

Saturs

1. Valodas, izglītība, 21.gadsimts.

2. Latgaliešu valodas prasme un lietojums.

3. Latgaliešu valodas apguves plānošana.

4. Valodu izglītības bāze – valoda.

1. Valodas, izglītība, 21.gadsimts

Eiropas skolotāju bažas:

1. Daudzvalodīgi bērni.

Daudzvalodība: šķērslis vai resurss? Daudzvalodība un reģionālās valodas.

Iekšējā un ārējā daudzvalodība (*Innere Mehrsprachigkeit. Äußere Mehrsprachigkeit*).

2. Digitālā revolūcija.

1. Valodas, izglītība, 21.gadsimts

Tekstpratība (*literacy*)

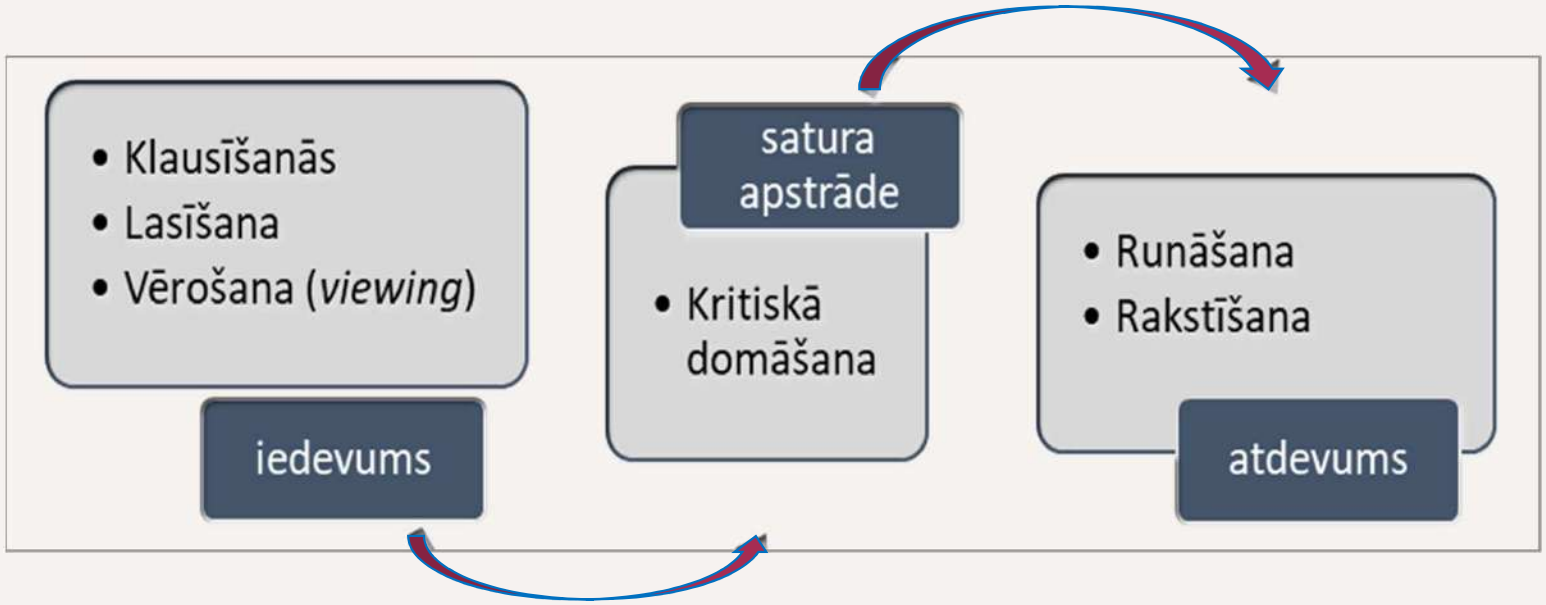

2. Latgaliešu valodas prasme – pašvērtējums

(Šuplinska, Lazdiņa 2009)

Prasmes	Pilnībā (%)	Labi (%)	Sadzīves līmenī (%)	Vāji (%)
Saprotu	58,2	21,2	14,2	6,4
Runāju	49,6	20,0	17,0	13,4
Protu lasīt	32,9	25,7	19,3	22,1
Protu rakstīt	19,6	16,3	21,5	42,6

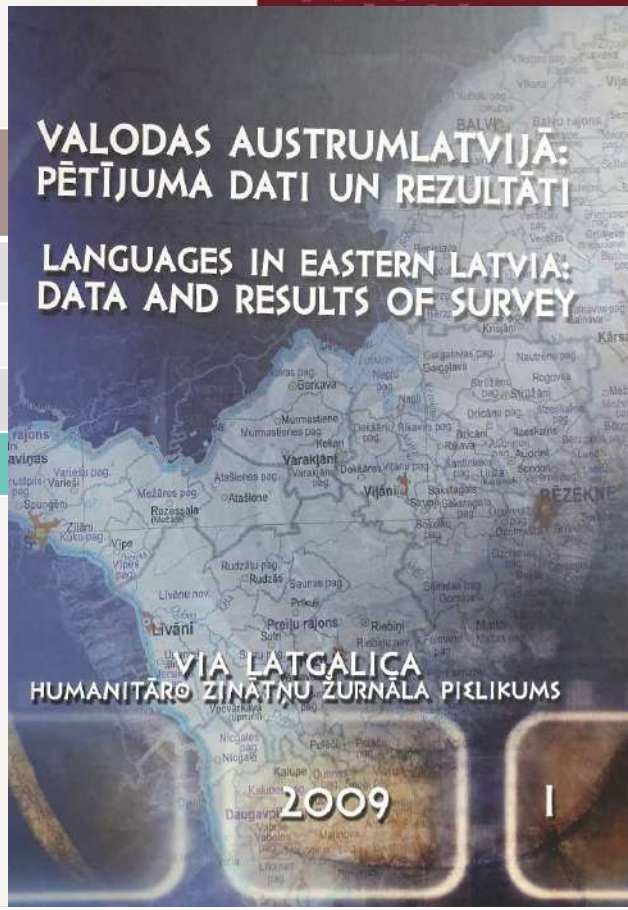

2. Latgaliešu valodas lietojums – 21. gadsimts

Tradicionāli	Digitālajā telpā
Privātā telpa	Publiskā telpa
Runā	Runā un raksta
Neformālas situācijas	Neformālas un formālas situācijas
Reģionālā identitāte	Kompleksas identitātes
Latgale	Latgale, ārpus, diaspora

3. Latgaliešu valodas apguves plānošana

1. Piekļuves iespējas.

Specializētais kurss «Latgaliešu rakstu valoda» (Valodu mācību joma).

Specializētais kurss «Novadu mācība» (Sociālā un pilsoniskā mācību joma).

2. Skolotāju sagatavošana (personāla politika).

Skolotāju sagatavošana!

- Latviešu valodas un literatūras skolotāju kontekstā?
- Modulis?
- E-studijas (MOOC; ????)
- Profesionālās pilnveides kursi?
- ???

3. Latgaliešu valodas apguves plānošana

3. Mācību resursi, programmas.

4. Metodika (pieejas – kā mācīt reģionālo valodu):

- Kopā ar latviešu literāro valodu (reģionālās un nacionālās valodas tuvums)?
- Novadmācības kontekstā (CLIL pieeja)?
- Kā atsevišķu mācību priekšmetu?
- Baltu valodu kontekstā?

LIETUVIŲ - LATVIŲ - LATGALIEČIŲ KALBŲ ŽODYNAS
LIETUVIEŠU - LATVIEŠU - LATGALIEŠU VĀRDNĪCA
LĪTUVĪŠU - LATVĪŠU - LATGALĪŠU VUORDNEICA

Latviešu
Lietuviešu
Latgaliešu
Angļu

SĀKUMS VĀRDNĪCA

Lietuviešu-latviešu-latgaliešu vārdnīca

	LT				LV	LTG
1	2		3	4	5	6	7
suknelė	suknėlė		sf.	2	24	kleita	sukne, *(dem.)* sukneite

LV **kleita** *tekst.*

RU **платье женское,**
EN **dress,**
EN **frock,**
DE **Kleid,**
DE **Damenkleid**

4. Valodu izglītības bāze – valoda

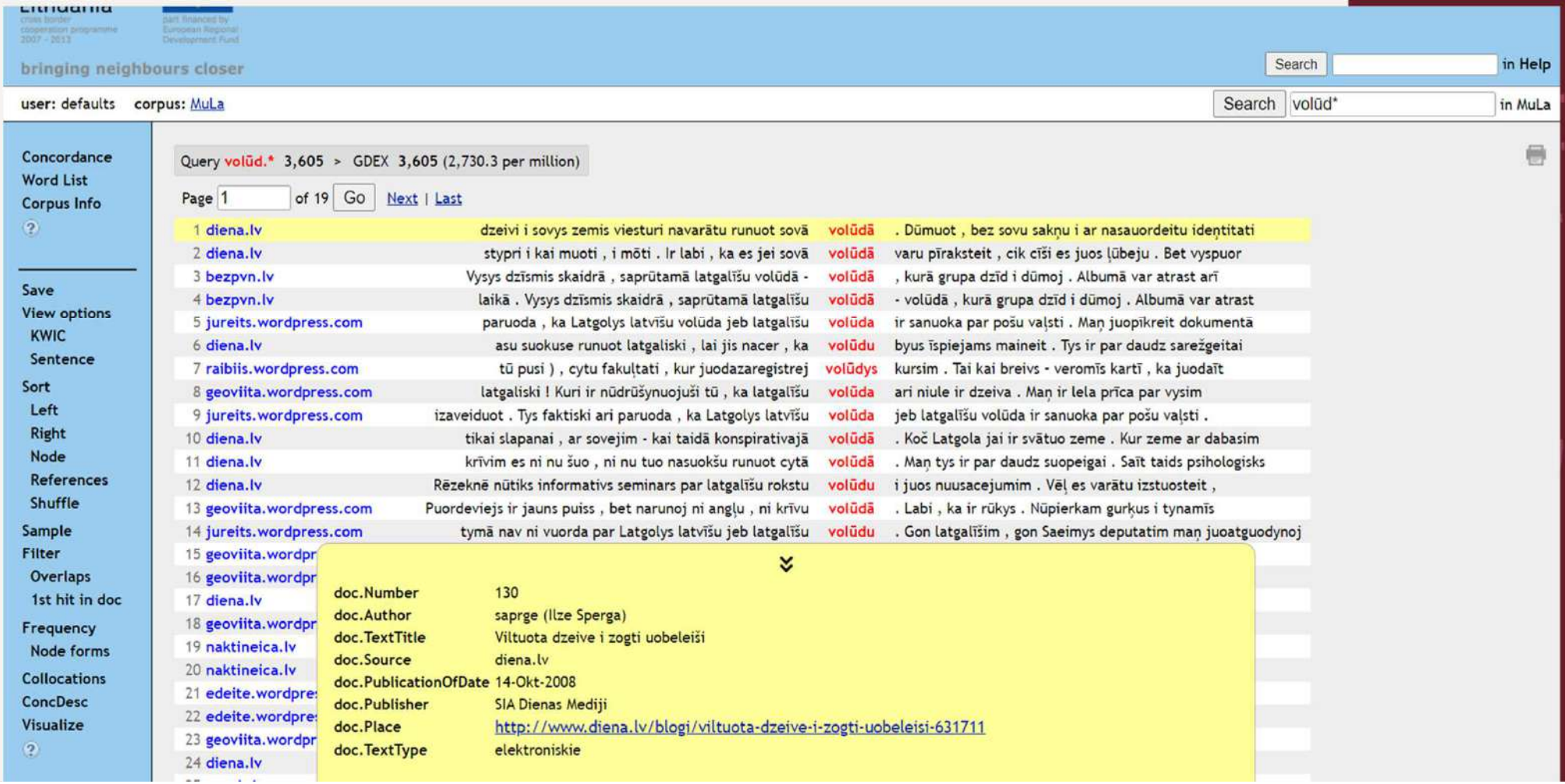

4. Valodu izglītības bāze – valoda

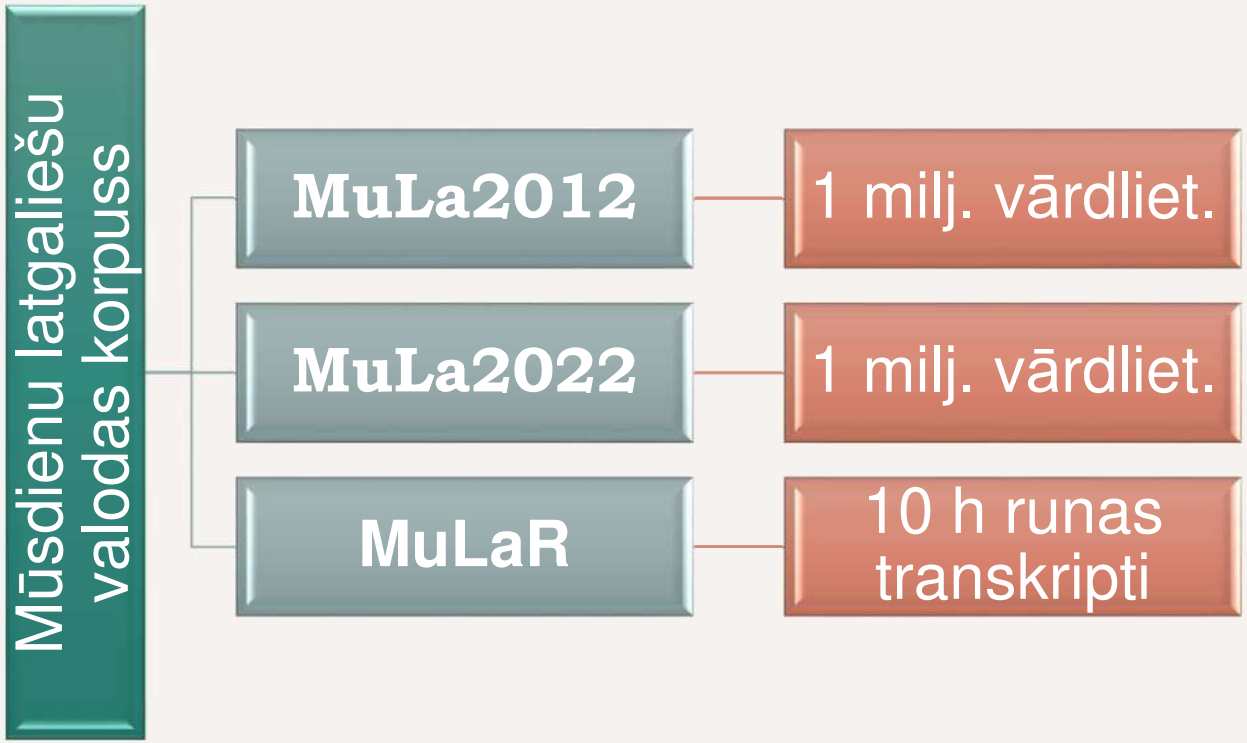

4. Valodu izglītības bāze – valoda (runas dokumentēšana un atšifrēšana)

- Folkloras un etnolingvistiskās ekspedīcijas (pēc 2012. gada).
- Sibīrijas latgaliešu diasporas ekspedīcijas (2017-2018).
- Radio un TV raidījumi.
- Lauka pētījums 2021.
- TriMCo korpusa dati (Vācija).

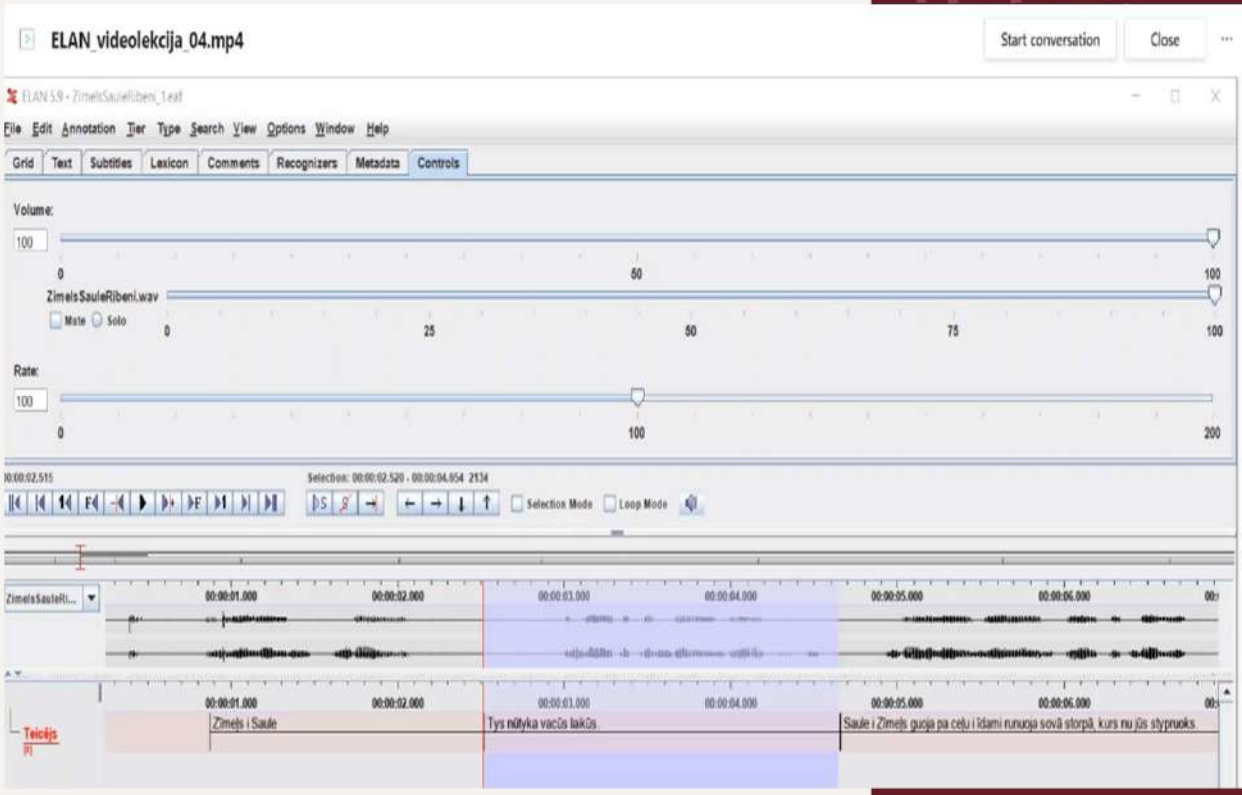

Korpusu izmantošana izglītībā

Uzdevuma komplekts: Rakstības brīvība un rakstības normas

1. Ir vietas un situācijas, kur katrs drīkst rakstīt tā, kā grib, un citas, kur noteikti jāievēro pareizrakstības normas. Diskutējiet, kurā grupā ieder dotās situācijas un teksta tipus, ierakstiet tabulā un papildiniet ar citiem piemēriem:

avīze, sludinājums, privāta vēstule, likumi, komentārs interneta vietnē, drukāts daiļliteratūras darbs (piemēram, dzejoļu krājums), grāmatas nosaukums uz vāka, ielas nosaukumi, īsziņa, eksāmens skolā, ziņas interneta portālā, dzejolis kādā interneta mājas lapā

A var rakstīt, kā grib	B grūti pateikt, atkarīgi no ... (nosauciet faktorus)	C jāievēro normas

2. Viens no 2018. gada vasaras hītiem ir grupas Latgalīšu Reps dziesma, kas dziedāts daļēji latviešu literārajā un daļēji kādā latgaliešu izloksnē. Dziesmas nosaukums ir tas pats kā albuma nosaukums, kas izskatās šādi: [uzraksts: žārei gaļi]

No **latgaliešu rakstu valodas viedokļa**, šie vārdi ir rakstīti kļūdaini.

Bet kā būtu pareizi?

RTA dorba grupa seviški dasagrīzs škārsteiklā daīma
rtena stuosta: „Pyrmais latgaliskūs tekstu korpuss pasataise
ai itys korpuss ar pasauku „MuLa-01" irā zeimeigs resurss
licātūs tekstus i apjam 1 miļjonu vuordformu. Vys tik pa m
eizraksteibys i morfologejis variantu raibums. Myusu tār
licātim piec 2012. gods, i likt izsvoru iz tim dorbim, k
reiga, raistūt tuoluokūs tehnologiskūs volūdys reikus –
am, kluot pi raksteitūs tekstu korpusa planavojam sas
aluos sovpateibys. Poši īraksteisim i transkribēsim jaunu ma
nta A. Kūceņa iniciativai runys korpusā īslēgsim Reitu diaspo

Merķauditorija: skolēni 9. klasē un vidusskolā

Materiāls: Grupas "Latgalīšu Reps" 2018. gada dziesma

Uzdevums

- Uzdevums PDF formātā
- Uzdevums Word formātā
- Komentāri un atbildes (Word)

https://ltgnui.com/2018/08/19/rakstibas-normas-un-rakstibas-briviba/

sanita.martena@rta.lv